

Σκιά Του Ειδώλου

ΚΡΙΤΙΚΕΣ

1) Της Νατάσσας Μπούκοβα*

«Η Σκιά του ειδώλου» του Γρηγόρη Χαλιακόπουλου, σε σκηνοθεσία Μαρίκας Θωμαδάκη, στο Θέατρο της Ημέρας

Ο μονόλογος με τίτλο «Η Σκιά του ειδώλου» του Γρηγόρη Χαλιακόπουλου είναι ένα ψυχογράφημα με καθαρή αναφορά σ' ένα μεγάλο ιμπρεσιονιστή ζωγράφο, τον Νικόλαο Δραγούμη, με ρώσικες ρίζες από τη μεριά της μητέρας του. Ο Βασίλης Παπαδημητρίου ενσαρκώνει ένα νεαρό ηθοποιό, που ετοιμάζεται να βγει στη σκηνή, στην πρώτη πρεμιέρα της ζωής του. Ο πανικός του ήρωα από την αρχή μέχρι το τέλος του μονολόγου, διαπλέκεται με τον διαταραγμένο ψυχισμό του Νικόλαου Δραγούμη μέσα από αλυσιδωτές διακυμάνσεις, τις οποίες ο κύριος Παπαδημητρίου αναδεικνύει με άρτιο και καθηλωτικό τρόπο. Στην πραγματικότητα, ο πρωταγωνιστής κινείται σε τρία επίπεδα, του σήμερα, του χτες και του παρελθόντος. Οι τρεις ψυχισμοί συναντώνται, συγκρούονται και αποδίδουν καταλυτικής σημασίας αλήθειες όπως είναι εκείνες που εποικοδομούν την απόρριψη και την άρνηση με αποτέλεσμα την ψύχωση. Ο Βασίλης Παπαδημητρίου παρά το νεαρό της ηλικίας του, κατορθώνει να ενορχηστρώσει αριστοτεχνικά τις δυνάμεις αυτού του εξαιρετικά δύσκολου ρόλου, δίνοντας ένα ρεσιτάλ ηθοποιίας. Καθοδηγούμενος από τη σκηνοθέτιδα Μαρίκα Θωμαδάκη, ερμηνεύει νατουραλιστικά τον τριεπίπεδο μονόλογο, στον οποίο παρεμβάλλονται και ορισμένες σκηνές στα όρια μιας μεταφυσικής έμπνευσης. Η κυρία Θωμαδάκη σκηνοθετεί ακολουθώντας πιστά το συγγραφέα και την αισθητική που προτείνει. Έτσι, το ψυχογράφημα «περνάει» στο κοινό ανώδυνα. Το εύρημα του καθρέφτη παραπέμπει σε θεωρίες της επιστήμης της ψυχανάλυσης και των διαφόρων διερμηνειών της. Άλλωστε, το λιτό σκηνικό της Ανδρομάχης Μοντζολή είναι λειτουργικό και συνδέεται κατ' αποκλειστικότητα με τους φωτισμούς. Εξ άλλου, η μουσική του Φίλιππου Περιστέρη, γραμμένη ειδικά για την παράσταση, «ντύνει» με δεξιοτεχνία το μονόλογο και παρακολουθεί με συνέπεια και ευαισθησία τις μεταστροφές του ήρωα.

*Η Νατάσσα Μπούκοβα είναι σημειολόγος και κριτικός θεάτρου, διδάκτωρ του Πανεπιστημίου της Αγίας Πετρούπολης.

2) Της Εύης Προύσαλη*

Τετάρτη, 6 Φεβρουαρίου 2013, 13:06

Μια ύπαρξη αγωνίζεται να βγει στο ζην, ένας ηθοποιός αγωνίζεται να βγει στη σκηνή, ένας καλλιτέχνης/ζωγράφος...
... αγωνίζεται να βγει στο μονοπάτι της τέχνης του.

«Πρέπει να βγω... πρέπει να βγω έξω ... ό,τι κι αν γίνει, πρέπει να βγω... τρέμω ολόκληρος ... δεν γίνεται, πρέπει να βγω...»

Μια ύπαρξη αγωνίζεται να βγει στο ζην, ένας ηθοποιός αγωνίζεται να βγει στη σκηνή, ένας καλλιτέχνης/ζωγράφος αγωνίζεται να βγει στο μονοπάτι της τέχνης του. Τρεις οντότητες που «ρίχνονται» στον κόσμο για να προσδιορίσουν το είναι τους. Τραγικοί, καθότι ελεύθεροι και συνάμα εγκλωβισμένοι στα πάσης φύσεως ιδεολογικά και κοινωνικά δεσμά που τους επιβάλλονται έξωθεν. Παλεύουν να απαγκιστρωθούν διεκδικώντας το δικαίωμά τους στον αυτο-προσδιορισμό και την αυτο-καταξίωση. Πρόκειται για τον ανέανο αγώνα -αλλά και την αγωνία- του όντος όταν έρχεται αντιμέτωπο με το είναι-του-στον-κόσμο αλλά και με το είναι-του σε σχέση με τους άλλους. Εσωτερικές κι εξωτερικές συγκρούσεις υφαίνουν το δίχτυ μέσα στο οποίο φυλακίζεται ο άνθρωπος. Η μάχη είναι αμφίρροπη. Κάποιοι διασώζονται αποφασίζοντας να βγουν στο «προσκήνιο» ενώ άλλοι καταποντίζονται στα ερέβη του εσώτερου είναι τους, στην ασφάλεια μιας ζωής «εντός» του νου τους κι «εκτός» κόσμου, ήτοι στην τρέλα.

Το έργο **«Η Σκιά του ειδώλου»** είναι πολύπλευρο. Με αφορμή έναν θεατρικό μονόλογο ξεσκεπάζει τον ψυχισμό του ηθοποιού, τον διχασμό του ανάμεσα στο άτομο και την persona ηθοποιός αποκαλύπτοντας τον τρόπο και τον φόβο του κενού της σκηνής εν όψει της πρεμιέρας. Ταυτοχρόνως, εμβαθύνει στην άγνωστη προσωπικότητα ενός παραγνωρισμένου Έλληνα ζωγράφου του Νικόλαου Δραγούμη, γιου του πρωθυπουργού της Ελλάδας Στέφανου Δραγούμη, ο οποίος πέθανε στο ψυχιατρείο, καθώς η οικογένειά του δεν ενέκρινε την καλλιτεχνική του πορεία. Κείμενο με ρέοντα λόγο, κλιμακωτές κι ευδιάκριτες ψυχολογικές διακυμάνσεις που επιτρέπουν αβίαστα την παράλληλη έκφραση των σκέψεων και των εσωτερικών προβληματισμών. Όπως, όμως όλοι οι αυτο-βιογραφούμενοι μονόλογοι, έτσι και ο συγκεκριμένος, ενέχουν σκοπέλους κυρίως στο πλαίσιο της υποχρεωτικής πληροφόρησης του κοινού σχετικά με το παρελθόν (π.χ. οικογενειακή κατάσταση του ηθοποιού). Πάντως, το αποτέλεσμα δεν πρόδωσε το ευκαίο. Η σκηνοθεσία (Μαρίκα Θωμαδάκη) αναδεικνύει με πολυπρισματικό τρόπο το κείμενο. Η σύνολη σύλληψη πετυχαίνει να αναπαραστήσει το τρισυπόστατο του ατόμου/ηθοποιού/Δραγούμη, τη «σκιά» του ειδώλου, μέσα από τον κατακερματισμό της μορφής του ηθοποιού στο αντικαθρέφτισμα των τριών σκηνικών κατόπτρων. Η έμπνευση της όψης (σκηνικά Ανδρομάχη Μοντζολή) και η φωτιστική υπαινικτικότητα (Γιώργος Σηφάκης) παράλληλα με την πρωτότυπη μουσική (Φίλιππος Περιστέρης) της κυριαρχίας του τσέλου διευκολύνουν τη

συγκινησιακή ροή. Ο Βασίλης Παπαδημητρίου ερμηνεύει με απέριττο και φυσικό τρόπο τις ομολογουμένως επικίνδυνες διαβαθμίσεις του εσωτερικού μονολόγου. Άκρως λειτουργική και μελετημένη η -καθοδηγημένη ως φαίνεται σκηνοθετικά- αποστασιοποιημένη εκφραστική του «άλλου» εαυτού του ηθοποιού.

Το Θέατρο της Ημέρας, ένας φιλόξενος χώρος, με ατμοσφαιρικό φουαγιέ, φιλοξενεί μια παράσταση που «παίζει» με τα αλληλεπικαλυπτόμενα επίπεδα, τόσο του παλίμψηστου του ψυχολογικού εαυτού μας όσο και του δίπολου της θεατρικής υπόκρισης, όπου το σώμα του ηθοποιού είναι ταυτόχρονα παρών «εαυτός» και δραματικό πρόσωπο.

***Η Εύη Προύσαλη είναι Δρ. Θεατρολογίας – Κριτικός Θεάτρου**

3) Της Ανθής Αμπατζή

Το έργο του Γρηγόρη Χαλιακόπουλου «**Η Σκιά του ειδώλου**», που παρουσιάζεται στο θέατρο της Ημέρας, στηρίζεται στη μονολογική αφήγηση και είναι οπωσδήποτε μια εξαιρετικά δύσκολη υπόθεση το να το αποδώσει ερμηνευτικά ο ηθοποιός και ο σκηνοθέτης. Στο μονόλογο του κυρίου Χαλιακόπουλου συνυπάρχουν ο Νικόλαος Δραγούμης, που έζησε τα περισσότερα χρόνια της ζωής του στο Παρίσι, συντροφιά με τους ομότεχνους του, ζωγράφους του ιμπρεσιονισμού και κατέληξε στο Δρομοκαΐτειο σε ηλικία 59 ετών, και ένας ηθοποιός, που πρόκειται να κάνει την πρώτη επαγγελματική του εμφάνιση στη σκηνή. Όπως είναι φυσικό, η τραγική φιγούρα του Δραγούμη επηρεάζει βαθιά το νεαρό ηθοποιό, που διστάζει, τρέμει και αρνείται να εμφανιστεί μπροστά στο κοινό.

Η παράσταση, που σκηνοθετεί η Μαρίκα Θωμαδάκη, κατορθώνει να παρουσιάσει μια ολοκληρωμένη εικόνα των μηνυμάτων του συγγραφέα. Οι αναφορές στον ιμπρεσιονιστή ζωγράφο Νικόλαο Δραγούμη, δίνονται με σαφήνεια στην παράσταση μέσα από την άρτια προσέγγιση και απόδοση του ηθοποιού Βασίλη Παπαδημητρίου. Ο κύριος Παπαδημητρίου με σπάνια εκφραστικότητα κυριαρχεί στο χώρο μεταδίδοντας στο κοινό την αγωνία και το άγχος της πρώτης πρεμιέρας του ηθοποιού, που πρόκειται να υποδυθεί τον Νικόλαο Δραγούμη. Οι φωτισμοί βοηθούν πολύ στην ανάδειξη της παράστασης και της ερμηνείας του ηθοποιού. Το σκηνικό της Ανδρομάχης Μοντζολή, λιτό και απέριττο, έρχεται σε αντίθεση με τους τρεις τεράστιους καθρέφτες του Ειδώλου, οι οποίοι δημιουργούν τις απαραίτητες φωτοσκιάσεις της ατμόσφαιρας του έργου. Εξαιρετική και ιδιαίτερη μπορούμε να πούμε, είναι η μουσική σύνθεση του Φίλιππου Περιστέρη, η οποία ακολουθεί τις εντάσεις και υπογραμμίζει τις κορυφώσεις των συναισθημάτων του ήρωα.

25 Ιανουαρίου 2013

*Η Ανθή Αμπατζή είναι διδάκτωρ του Πανεπιστημίου της Σορβόνης.

4) Του Νεκταρίου-Γεώργιου Κωνσταντινίδη

Το έργο του **Γρηγόρη Χαλιακόπουλου** «**Η Σκιά του ειδώλου**», που παρουσιάζεται στο θέατρο «Εν Αθήναις», στηρίζεται στη μονολογική αφήγηση και αποτελεί ενδιαφέρουσα πρόκληση τόσο για τον ηθοποιό όσο και για το σκηνοθέτη. Η σκηνοθεσία της **Μαρίκας Θωμαδάκη** κατορθώνει να παρουσιάσει με ενάργεια τους πολυσήμαντους σχηματισμούς του λόγου και να τους αποδώσει αισθητική πληρότητα. Η κυρία Θωμαδάκη προτείνει λύσεις με καθαρούς στόχους και με επίκεντρο τη διευθέτηση των νοηματικών δομών έτσι ώστε να διατηρούνται οι θεματικοί άξονες και να υπογραμμίζονται οι ρυθμικοί βηματισμοί του μονολόγου. Σημειωτέον ότι ο μονόλογος αναφέρεται εν πολλοίς στον άγνωστο ζωγράφο Νικόλαο Δραγούμη, εκπρόσωπο στην Ελλάδα της τεχνοτροπίας των κηλιδιστών (πουαντιλισμός), που πέρασε τα τελευταία χρόνια της ζωής του στο Δρομοκαΐτειο.

Ο νεαρός ηθοποιός **Βασίλης Παπαδημητρίου** καταθέτει μια λεπτών αποχρώσεων ερμηνεία με αξιώσεις. Ο κύριος Παπαδημητρίου υποδύεται έναν ηθοποιό στην πρώτη πρεμιέρα της ζωής του, τρομοκρατημένο λίγο πριν βγει να εκτεθεί μπροστά στο κοινό. Το γεγονός αυτό από μόνο του οδηγεί στα μύχια του επαγγέλματος του ηθοποιού και στην επικινδυνότητα των ψυχολογικών διαπλοκών. Υπό αυτή την έννοια, ο μονόλογος του Γρηγόρη Χαλιακόπουλου είναι ένα ψυχογράφημα που διαδραματίζεται σε ένα καμαρίνι. Τον περιρρέοντα χώρο επιμελείται η **Ανδρομάχη Μοντζολή** με εξέχον αντικείμενο-έκσταση τον καθρέφτη. Οι φωτισμοί του **Μιχάλη Μπούρη** δημιουργούν χαρακτηριστικά νοηματικά επίπεδα και υπογραμμίζουν τις ψυχολογικές διακυμάνσεις του ήρωα. Η μουσική σύνθεση του **Φίλιππου Περιστέρη** αναδεικνύει τις λεπτές ισορροπίες των μεταστροφών του μονολόγου.

5) Του Άρη Βασιλειάδη, δημοσιογράφου πολιτιστικού ρεπορτάζ (ATHENS MAGAZINE)

Λάμψη χωρίς σκιές...

Ακολουθώντας τα χνάρια του Νικόλαου Δραγούμη, του Έλληνα Βαν Γκογκ, ο Γρηγόρης Χαλιακόπουλος αποτύπωσε περίτεχνα στη "Σκιά του Ειδώλου" τη ζωή του ιδιαίτερου ζωγράφου. Όντας πρωτότοκος γιος του πρωθυπουργού Στέφανου Δραγούμη, έζησε με το βάρος της ψυχασθένειας, σ' ένα αυστηρό περιβάλλον, διασώζοντας ότι πολύτιμο είχε. Το πάθος του για τη ζωγραφική που χωρίς αυτό δεν έβρισκε νόημα στη ζωή του.

Βιώνοντας από τη μια την οικογενειακή απόρριψη και από την άλλη την ευαίσθητη φύση του καλλιτέχνη, έψαξε σε όλη του τη ζωή την ισορροπία που δεν έβρισκε παρά μόνο όταν κρατούσε στα χέρια του τα πινέλα και τους χρωστές. Οι γονείς του που τον προόριζαν για διπλωμάτη ήθελαν να ακολουθήσει τη νομικό οδό. Του φαινόταν όμως, αδύνατο, καθώς ήταν μποέμ και ανατρεπτικός, να συμβιβαστεί, όσο και αν προσπαθούσε, με την ιδέα ότι θα έπρεπε να εγκαταλείψει τη ζωγραφική.

Η ταραγμένη του ψυχοσύνθεση δεν άντεξε και κάθε προσπάθεια "εκλογίκευσης" απλώς επέσπευδε τον εγκλεισμό του σε ψυχιατρεία της χώρας μας και του εξωτερικού. Τελικά έκλεισε τον κύκλο της ζωής του στο Δρομοκαΐτειο. Ταλαιπωρημένος, εξουθενωμένος, αλλά γαλήνιος αφού βρήκε την καλλιτεχνική του Ιθάκη. Η εποχή δεν βοηθούσε. Ούτε και ο περίγυρός του. Έχοντας ως οδηγό το άσβεστο πάθος του και το ένστικτο του ιδιοφυούς εικαστικού χάραξε νέους δρόμους στην τεχνοτροπία, διαφοροποιώντας την αντίληψη που υπήρχε για τις έως τότε καλλιτεχνικές φόρμες και αδιαφορώντας για νόρμες και καθεστηκίες αντιλήψεις.

Στην παράσταση "Η Σκιά του Ειδώλου" ο Βασίλης Παπαδημητρίου με τη σημαντική καθοδήγηση της Μαρίκας Θωμαδάκη που υπογράφει τη σκηνοθεσία, αφουγκράζεται το στοχασμό και τα όνειρα του ταλαντούχου ζωγράφου. Το έργο του Γρηγόρη Χαλιακόπουλου δίνει κάθε δυνατότητα προς την κατεύθυνση αυτή, καθώς όλη η παράσταση είναι μια προετοιμασία για την πρεμιέρα του έργου που αφορά στη ζωή του Νικόλαου Δραγούμη.

Ο Χαλιακόπουλος ιχνηλατώντας για πολλά χρόνια την κληρονομιά του ζωγράφου στο Δρομοκαΐτειο και αλλού βρήκε το νήμα της έμπνευσής του και ακολούθησε τις καθημερινές προσδοκίες και την αγωνία έκφρασης του Δραγούμη. Εντοπίζοντας τον καλλιτεχνικό θησαυρό του χαρτογράφησε με λεπτομέρεια τις διαδρομές της ψυχής του αποτυπώνοντας σε κάθε φράση του έργου την ανάσα του καλλιτέχνη. Η πορεία του, που όπως αποδείχτηκε ήταν επίπονη, επίμονη, αλλά και μοναδική, ξεδιπλώνεται αρμονικά σε κάθε σκηνή της παράστασης αποδεικνύοντας πως το ταξίδι προς την τελειότητα έχει κόστος, πόνο, μοναξιά και θλίψη. Αλλά και σπάνιες

στιγμές χαράς και έμπνευσης. Η σκηνογραφική επιμέλεια της Ανδρομάχης Μοντζολή, η μουσική του Φίλιππου Περιστέρη και οι φωτισμοί του Μιχάλη Μπούρη έδωσαν την ατμόσφαιρα της εποχής, τονίζοντας κάθε γωνιά του έργου. Άλλωστε η κοινή καλλιτεχνική πλεύση όλων των συντελεστών είναι εκείνη που καθιστά ανθεκτική την παράσταση στο ταξίδι της σε τόσα αθηναϊκά θέατρα και την παρουσιάζει ανανεωμένη σε κάθε νέα θεατρική στέγη.

6) Του Κωνσταντίνου Μπούρα, θεατρολόγος (protagon.gr)

Το «θέατρο εν θεάτρω» είναι μια τεχνική που προσδίδει στο κείμενο κατ' αρχήν (και στο θέαμα κατόπιν) πολλά επίπεδα ανάγνωσης και εμβάθυνσης στη φιλοσοφική διερεύνηση της παν-ανθρώπινης κατάστασης. Από τον «Άμλετ» του Σαίξπηρ μέχρι το πολυσήμαντο έργο «Η Σκιά του Ειδώλου» του πρωτοεμφανιζόμενου στα θεατρικά μας πράγματα Γρηγόρη Χαλιακόπουλου, είναι βεβαίως μακρύς ο δρόμος που έχει διανυθεί, όμως η δυνατότητα των συγχρόνων ν' αντλούν από τη δεξαμενή του συλλογικού ασυνείδητου βρίσκει εδώ την πιο προκλητική της έκφραση. Αν σκεφτείς δε, επιπροσθέτως, ότι μια καταξιωμένη καθηγήτρια σημειολογίας και φανατική θεατράνθρωπος, η Μαρίκα Θωμαδάκη, αναλαμβάνει να σκηνοθετήσει αυτό το κείμενο και να το φωτίσει εσωτερικά διδάσκοντας τον ηθοποιό, τον πρωτεϊκά εύπλαστο και τειρεσιακά αμφίσημο ηθοποιό Βασίλη Παπαδημητρίου, τότε το αποτέλεσμα είναι κάτι παραπάνω από προκλητικό. Χρειάζεσαι να το δεις πολλές φορές για να αποκωδικοποιήσεις κάθε φορά και άλλη πτυχή του, ν' ανακαλύψεις άλλους προβληματισμούς, να επινοήσεις καινοφανείς καταστάσεις στους θησεικούς λαβυρίνθους του συν-δημιουργικού μυαλού σου. Γιατί αυτό είναι το θετικό με το καλό θέατρο. Παίρνεις δουλειά και για το σπίτι. Αντιλαμβάνεσαι την επόμενη μέρα ότι δεν είσαι ο ίδιος κι αντιμετωπίζεις διαφορετικά τις συνήθειες ενοχλήσεις της καθημερινότητας. Ακόμα κι από την ίδια νύχτα μετά την παράσταση τα όνειρα αλλάζουν, διαφοροποιούνται. Είσαι εσύ κι ένας άλλος, που σε σκέφτεται, που συν-σκέφτεται μαζί σου. Κι αυτός ο εμπλουτισμός του ατομικού ασυνείδητου με γνώσεις και κλωστές από το αέναο υφαντό της Πηνελόπης είναι τελικά το ζητούμενο κέρδος από τη συμμετοχή μας στο πνευματικό γίγνεσθαι.

Στο θέατρο «Εν Αθήναις», ο πρωτότοκος γιος Νικόλαος Δραγούμης, γιος του γνωστού πρωθυπουργού, ιδιοφυής ζωγράφος και εξαιρετικός άνθρωπος, αναγκάζεται να καταφύγει στην παράνοια και να πεθάνει τρελός στο Δρομοκαϊτειο, μην αντέχοντας την πίεση του οικογενειακού περιβάλλοντος να γίνει ένας καθωσπρέπει νομικός και μη βρίσκοντας το δικό του δρολάπι προς την ελευθερία, δημιουργώντας το εκ του μηδενός και με τα μόνα εφόδια που διέθετε: το ταλέντο του. Αν πολλαπλασιάσεις αυτή την εξ ορισμού αμφιθυμία του δραματικού προσώπου με την κυκλοθυμία ενός ανασφαλούς νέου ηθοποιού που δοκιμάζεται για πρώτη φορά ενώπιον κοινού υποδύμενος έναν τρελό, τότε έχεις ένα πολύσημο «θέατρο εν θεάτρω». Ο Βασίλης Παπαδημητρίου είναι ένας εξαιρετος ηθοποιός, που μπορεί να υποδυθεί τα πάντα. Από τον Άμλετ μέχρι τη Λυσιστράτη. Η ερμηνεία του αυτή είναι άξια βραβείου πρώτου αντρικού ρόλου. Πλήρης κάτοχος των εκφραστικών του μέσων, ξετύλιξε τη βεντάλια των δυνατοτήτων του μπροστά στα μάτια και στα αυτιά του έκθαμβου κοινού. Συνεπικουροι της Μαρίκας Θωμαδάκη ήταν η επαρκέστατη Ανδρομάχη Μοντζολή στα καλαίσθητα σκηνικά, ο Μιχάλης Μπουρής στους φωτισμούς, ο Φίλιππος Περιστερης στη μουσική και η Φωτεινή Παπαδάκη ως βοηθός σκηνοθέτη. Ένας πολύ-δρομος (ας μου επιτραπεί ο νεολογισμός) μονόλογος που θα επαναληφθεί πολλές φορές στο μέλλον σε διάφορους χώρους.

